

Slovenski

POROČEVALEC

INFORMACIJSKI VESTNIK OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA

10. avgust 1944.

Štev. 2. leto V.

Cena Lit 2.-

Tudi to jih ne bo rešilo

Švabobransko vodstvo, ki je z nekaj stotinami svojih zagrizenih pristasev tako da = leč zabredlo, da se pogreza zavestno iz dneva v dan globlje v močvirja narodnega izdaj= stva, čeprav je za nemške gospodarje in njihove hlapce svetovni položaj iz dneva v dan slabši - je pričo rastočega razkroja med švabobranskimi vrstami podvzelo novo taktiko.

Ta nova taktika obstaja v naslednjem:

Iz postojank, ki prihajajo v neposreden dotik z večjimi enotami NOV ali močnejšimi organizacijami OF, so odstranili nezanesljive, omahljive domobrnce ter jih premestili v "vernejše" zaledje.

Sestavili so tako imenovane "udarne bataljone" iz najbolj zagrizenih in najbolj pro= padlih razbojnikov, ki jim predvsem vzdržujeta moralo slaba vest in dovoljenje švabobra= nskega poveljstva, da lahko svobodno ropajo, koljejo in posiljujejo.

Poglavitno metodo tako imenovanih "udarnih bataljonov" predstavljajo plazenje na skri= vaj v partizansko zaledje in hitri udarci na slabo zavarovane in nečujsne mestne ali druge komande odnosno odbore. Tako taktiko omagoca "udarnim bataljonom" švabobranska te= renska obveščevalna služba, ki se je v nekaterih poslovednih odnosno polkontroliranih - predelih razrasla zaradi tega, ker je del zaostalega, švabobranskega nastrojenega prebiva= stva s svojci v švabobranskih vrstah s pričo neke dostikrat zločinsko lahkomišljene in sentimentalne popustljivosti in spričo nezasljišane rovarjenja zakrknjenega dela narod= no izdajalske duhovščine zaostal še vedno povsem ali na pol uslužen švabobranskim tolpom.

Švabobranska propaganda se s podesetorjenimi silami trudi dokazati, da bodo švabobran= ce konec konca vendarle rešili zapadni zavezniki.

Osnovni udarci švabobranskih "udarnih bataljonov" so namenjeni našim nezasčitenim te= renskim delavcem.

Odveč bi bilo poudarjati, da je ta nova taktika švabobranskega vodstva, ki skuša vsaj za časno zaustaviti razkroj v švabobranskih vrstah, popolnoma skladna s taktiko nemških nacistov, ki skušajo po prvem udarcu proti lastnim pobujenim generalom zaustaviti neo= giben razkroj v nemški armadi.

Treba je priznati, da je nova švabobranska taktika trenutno dosegla dolen uspeh, ki obstoja v tem, da so nam poklali nekaj terenskih delavcev in da tempo razkroja v švabo= branskih vrstah začasno ni več tako nagel, kakor je bil v začetnih tednih po velikih rus= skih in zavezniških ofenzivah in po sporazumu Tito - Šubašić.

Jesno je seveda, da tudi ta najnovejša taktika ne bo rešila švabobranstva, ki jo s Hitlerju zvestimi Švabi vred zapisano skorajšnji in neizbežni smrti. Kolikor je obravna= no, jo obravnavamo zaradi tega, ker povzroča trenutno škodo in ker je njene posledice - mogoče odstraniti v najkrajšem času, čim bodo naše organizacije in komande ter edinice pravilno razumele ter zgrabile.

Ker se čisto vojaške in operative plati v našem odgovoru na najnovejšo švabobransko

taktiko tiče, ne bomo onjej govorili na tem mestu. Glavni štab NOV in POS je že ukinil svoje in švabobranske tolpe bodo kmalu doživele na lastni koži odgovor na svoje aventuristične in sadistične trenutne podvige. Nas pa zanimajo na tem mestu tri vprašanja: vprašanje splošne čuječnosti naših ljudi, vprašanje zaščite naših kadrov, vprašanje popustljivosti do tistih civilistov, ki so še vedno švabobransko nastrojani.

Nobenega dvoma ne more biti, da dvig čuječnosti, vojaške čuječnosti v doslovnem vojaškem pomenu besede ni samo naloga naših edinic, štabov in komand, temveč da je tudi naših civilnih institucij in oblasti na izpostavljenih terenskih ter vseh naših terenskih organizacij, ki so dolžne sproti in na kar najhitrejši način obveščati tako naše edince in komande kakor naše civilne forume. Zavedati se je treba, da se nahajamo še vedno v vojni, in to v krvavi, neusmiljeno krvavi vojni, ki ne pozna medsebojnega priznaneja. V tem pogledu so naše institucije in naši forumi na izpostavljenih terenskih mestih vse preveč vdajajo tako imenovanemu "mirnodobskemu" razpoloženju, včasih tudi nepotrebnim zabavam, ki niso v skladu z resnostjo pravih borcev. Izgnati tako "mirnodobsko" razpoloženje in ga nadomestiti s potrebno čuječnostjo, pravo vojaško čuječnostjo, hkrati s skrajno poštenostjo in neumorno dolavnostjo naših kadrov je brez dvoma naloga dneva.

Ponekod puščajo naši odbori nezavarovane ilegalce vse prečelgo na terenih, ki jih trenutno kontrolira sovražnik. To je skrajno lahkomišljeno in v ničemer ne koristi. Ker na strogo kontroliranih terenih naših ilegalnih političnih delavcev trenutno ni mogoče zavarovati, jih je treba unekniti v vojsko, takoj poskrbeti za vzpostavitev le galni vez in jim hkrati omogočiti, da ob prvi skiciji odnosno operacijski priliki z vojaškimi enicami vred pridejo ponovno na svoj teren.

Naše popustljivosti do tistih civilistov in njihovih zapeljivcem, ki so še vedno švabobransko nastrojani, pa mora biti že enkrat konec. V našem aktivu obstoja ponekod še vedno zmotno mnenje, da bomo razkroj švabobranstva pospešili s popuščanjem. Izkanje, zvez z omahljivimi švabobranci, organiziranje razkroja znotraj švabobranskih vrst, vplivanje na švabobrance preko njihovih svojcev, omogočanje švabobrancem, da množično dezertirajo, vse to je seveda še vedno potrebno in vse to sodi v našo osnovno linijo, ki jo moramo izvajati s kar največjo odločnostjo, toda vse to nima prav nič skupnega s popuščanjem. Razkroj bo največji tam, kjer bodo švabobranci in njihovi svojci jasno uvideli in občutili na lastni koži, da takoj in neusmiljeno sledi naši udarci, čim vstajajo gluhi, za naše pozive.

V kratkem bodo izšli odloki o zaplenbah premoženja in obveznem izgonu, kjer uspeva terenska švabobranska obveščevalna služba, ki omogoča avanture švabobranskim "udarnim bataljonom".

Ti odloki bodo izvajani neusmiljeno dosledno. Vsi povratniki bodo najstrožje kaznovani.

Najnovejša taktika švabobranskega vodstva švabobrancev tudi trenutno ne bo reševala, iz njihove zagate brez izhoda.

Boris Kidrič

TRI LETA NARODNEGA UPORA NA HRVATSKEM

Meseca julija 1941. so počile prve puške, ki so oznanile narodno osvobodilni boj na Hrvatskem. Dvignil se je Kordun in Banija in Lika, Slavonija in Dalmacija, Zagreb in Split. Iz nasilja, ki ga je razlil okupator nad hrvatsko zemljo in iz krvi, ki so jo prelivali okupatorjevi hlapci v ustaških uniformah, je vstal narodni upor, ki je zabrisal vse razlike med pripadniki hrvatskega in srbskega naroda, na Hrvatskem zedinil vse sloje in vsa politična prepričanja. Vse se je zlilo v en sam tok: v narodno osvobodilno gibanje, za poraz vseh okupatorjev in njih hlapcev, za bratsko skupnost in človeške pravice. Pod zastavo Tita, sinu Hrvatskega Zagorja, so se zedinile v boju vse hrvatske pokrajine: od G. Kotorja onstran Kolpe, ki je užival vse "blagodati" rimskega fašizma kot ljubljanska pokrajina, gori do Medjimurja, ki je okušalo peto hunskih potomcev Mažarov

kakor naše Prekmurje, od čudovite, skalnate Dalmacije, do bogate toliko bolj ropane Slavonije gori do Drave. Narodno osvobodilni boj je zajel vso Hrvatsko in vse svobodoljubne ljudi. V treh letih je postala sestavni del NOV Jugoslavije mogočna vojska Hrvatske s svojim glavnim štabom, junaškimi brigadami in divizijami in korpusi, ki so združevali Srbe in Hrvate, muslimane, pravoslavne in katolike. V svojo vrsto je učenila NOV Hrvatske tudi Češko brigado, Madžarski in Italijanski bataljon in nemško četo. Vsporedno s vojsko so rasli tudi organi narodne oblasti, počasi od narodne osvobodilnih odborov do vrhovnega Protifašističnega Sveta Narodnega Osvobođenja Hrvatske (ZAVNOH). Ustvarjeni so v triletni borbi temelje za demokratično, federalno enoto Hrvatske v demokratični, federalni Jugoslaviji. Bratstvo med Hrvati in Srbi in bratstvo narodov Jugoslavije, ki se je skovalo v triletni borbi, je poročstvo naše bližne zmage in naše skupne srečnejše prihodnosti. Slovenski narod se z največjim spoštovanjem spominja vseh borcev Hrvatske, ki so dali življenje tako za svojo ožjo hrvatsko domovino kot za nešo skupno, širšo domovino Jugoslavijo. Pričrnuje se čestitkam ostalih jugoslovanskih narodov ob tej slavni obletnici v trdni veri, da bo borba hrvatskega naroda kot borba vseh jugoslovanskih narodov kmalu kronena z osvobođenjem, ki ga bomo znali uživati in spoštovanjem drug drugega in v bratstvu.

NAŠE ZASTAVE VIHRAJO PO ŠTAJERSKIH MESTIH

Pod poveljstvom komandanta Franjce in politkomisarja Jožeta Borštnarja so 30. julija prešle enote IV. operativne zone v splošen napad. Na vsem ozemlju od Pohorja in Peče do Save in Kočjega so zapeli partizanski topovi, strojnice in puške. Leteli so v zrak mostovi, železniške proge in padale postojanke. Ljubno, leglo gestapovske bele garde, ki se je zbrala okrog padlega Revsa, je po borbi, ki je trajala vso noč in še naslednji dan, padlo prvo. Bile so prave poulične borbe, ko je bilo treba z ognjem in bombami pregnati posamezne Švabe iz kleti in bunkerjev v katerih so tičali. Prvič na Štajerskem smo napadli s težkim orožjem. Učinek je bil odličan. Že po prvih granatah je začela padati morala v postojanki. Borci in civilno prebivalstvo je z viharim navdušenjem sprejelo vest o naši zmagi v Ljubnem. Na trga se je zbrala množica ljudi, ki so ogledovali dolgo vrsto ujetnikov. Posebo so bili navdušeni zaradi trga, ker je prišla v naše roke skoraj večina Revsve bande in med njimi ljubenski župan, znani krvolok in morilec zavednih Slovencev. Dolga je bila vrsta ujetnikov, segali so od enega konca trga do drugega. Luče so vztrajale v borbi samo dve uri manj kot Ljubno. Ob štirih popoldne se je pojavila bela zastava in zvečer je bila posadka razorožena: Vse orožje in vsa municija je postala partizanska last. Ljubno in Luče je zavzela Slendrova brigada. "Gornji grad je padel" je bila naslednja vest, ki je kot blisk priletela bližno in daljno okolico. Nemci so govorili, da je Gornji grad nezavzetna trdnjava. V ogromnem poslopju, v katerem je bil nekoč sedež ljubljanskih skofov se je utrdila posadka 150 mož. Glavni vhod je bil zavarovan z bodečo žico in bunkerji. Trdnjava je padla po dveh dneh in dveh nočah borb. Na grajskem dvorišču se je postrojila preostala ujeta posadka. Plen je bil ogromen. Med ujetniki je bil tudi gorenjograjski župan, o katerem je bilo znano, da je zločinsko ravnal z zavednimi Slovenci. Postojanko Smertno ob Paki so likvidirali Tomšičevci.

Pod pritiskom silovite ofenzive in pod vtisom teh zmag so Nemci izpraznili še Možirje, Rečico, Motnik in Špitališč v gorenji Savinjski dolini.

Sovražna vojska je bila demoralizirana. Na srčit odpor je naša vojska naletela le tam, kjer so bili med vojsko pomešeni gestapovci ali zagrizeni žandarji in policija. Vojska sama se je predajala. Prav isto smo opazili pri vermanih, ki so se nam v teh borbah množično vdejali. Končno so vermani prišli do spoznanja, da se bore za tujce in za tuje koristi. Pristopali so na našo stran in izjavljali, da se hočejo z nami boriti proti okupatorju. Brž ko so padle postojanke in je naša vojska zasedla dolino, je zavladovalo po nepopisno navdušenje. Na veliko ljudsko zborovanje je prišlo na tisoče ljudi, da naša predstavniki naše vojske in naše politične oblasti: Alekseja Baeblerja, Jožeta

Borčtnarja, Ivana Nemca, župnika Lapreta in predstavnike vojaških odposlanstev Anglije, Amerike in Sovjetske Zveze.

Na vsem na novo osvobojenem ozemlju se vršijo sestanki in zborovanja. Vse to je na šim ljudem, ki so tri leta trpeli pod fašističnim nasiljem nekaj posebnega. Nekateri težko verjamejo, da je svoboda in da lahko nemoteno govorijo slovensko in da se jim ni treba bati, kdaj bodo na vrata potrkali gestapovci.

Proti na novo osvobojenem ozemlju so zbrali Nemci vse razpoložljive sile. Naše enote vse sovražne kolone uspešno odbijajo.

V teh slavnih borbah enot IV. operativne zone je junaško padel podpolkovnik tov. Alojz Hostnik - Jovo. Pravkar je prišel na Štajersko, da prevzame posle namestnika komandanta IV. operativne zone, že ga je pri napadu na Ljubno zadela sovražna kroglica.

Tov. Jovo je bil eden izmed stare partizanske garde. Kot bivši jugoslovanski podoficir, je takoj vedel, kje je njegovo mesto. V prvih mesecih 1942 je vstopil pri Sv. Križu pri Litiji, kjer je bil njegov dom, v Dolenjski odred. Potem ga srečamo kot komandirja čete na Mali gori nad Ribnico, kjer je celo poletje 1942 s svojo četo branil osvobojeno ozemlje, nato kot komandanta bataljona v Gubčevi brigadi, ob kapitulaciji Italije pa je kot komandant Zaprano - dolenjskega odreda zasedel Kočevje. Po nemški ofenzivi je bil imenovan za komandanta oficirske šole pri Glavni štabi NOV in POS, ki je pod njegovim vodstvom vzrojila na stotine novih slovenskih oficirjev.

Njegovo osebno junaštvo, njegove odlične sposobnosti komandanta, tovariški odnos do borcev bi tudi na Štajerskem kmalu proslavile in priljubile Jova, kot so ga na Dolenjskem

NARODNA OBLAST IN SLOVENSKA DUHOVŠČINA

Jasno in zgodovinsko točno je zapisal tovariš Boris Kidrič: "Slovenska duhovščina je imela od vsega početka vso možnost, da se pridruži svojemu narodu v njegovi najusodnejši borbi. Osvobodilna Fronta ni nikoli ogrožala vere ne Cerkve ne duhovščine, ter se ni nikoli prenehala truditi, da bi pritegnila v osvobodilno gibanje slovenski kler - tudi z njegovim škofom na čelu..." (Lj. pravica 13.V.1944, st. 3.) Do danes se slovenski narodni oblasti vkljub njenemu iskrenemu prizadevanju še ni posrečilo ne dopovedati ne prepričati dela slovenske duhovščine, da v sedanji in triletni borbi za narodno svobodo in najosnovnejše človečanske pravice duhovščina ni nikakršen izvzet stan in da ji njeno sakralno posvečenje na noben način ne daje pravice, da se v najbrižkejših dneh narodnega trpljenja in borba za svobodo odpoje svojemu lastnemu narodu s prostakim, judeževskim izdajstvom.

So vzroki, zakaj se slovenski narodni oblasti to ni posrečilo. Je pa danes še tudi čas, ko je navajanje teh vzrokov ali bolje rečeno krivde, ki leži skoro stoo odstotno na duhovniški strani, že nekaj, kar spada v zgodovino. Sedanjost je samo in izključno leta. Po razpadu bivše Jugoslavije je slovenska narodna oblast na Slovenskem edina oblast in tej narodni oblasti se mora slovenska duhovščina pokoravati. Če se hoče, ali če misli, da se ne bo, ali če še sedaj blodnjo in zaneenanjsko sanja o nečem drugem ali tretjem, naj si zapomni, da zanjo potem pač ni več mesta pod svobodnim slovenskim soncem. V kolikor je ta njihova sedanja ali v bodoče zamišljena nepokorščina tudi greh v bogoslovnem smislu, je to njihova osebna zadeva, v kolikor je pa greh pred narodom, o tem bo sodil narod in ta že sodi.

Če presodimo sedanji položaj dela slovenske duhovščine trezno in nepristransko, vidimo na eni strani obupno zagato in past, v katero se je spravila sama in po svoji krivdi. Podlga je človeku, ki rine voz rajše po blatu, čeprav je poleg njega trdna in lepa cesta, tako dolgo, da zaradi njegove omejene in trmaste samoglavosti ne obtiči v blatu in ga ne spravi več ne naprej ne nazaj. Po drugi strani pa moramo opaziti reisporno do slednost slovenske narodne oblasti, ki ne odneha od svojega osnovnega načela, da je š k o d e v s a k e g a o l o v e k a, in ki še sedaj ponuja slovenski duhovščini svojo trdno in rešilno roko. V tem smislu in samo tako moramo tolmačiti tudi sedanje konference z duhovniki, na katerih so zastopani odposlanci narodne oblasti. Ne trdim, da me

holi, kako napačne hočejo še sedaj nekateri duhovniki razumeti ta edini, pa tudi zadnji rešilni poskus njih samih kot ljudi in duhovnikov, kajti globoko sem že leta in leta prepričan, za nekatere - in teh ni malo - ni več rešitve, ker se sami nočejo rešiti, po drugi strani pa človek ves vesel upa in zaupa v primorsko duhovščino, kjer so prav te konference rodile najlepše sadove. Z nekako zavistjo skoraj občuduje človek ta oddelčne, prave Kristusove in narodne duhovnike in priznati moram, da me je spričo njih sram naše kranjske topoglavosti in nenarodnosti, da ne rečem hujšega. Morda bi koga od primorskih duhovnikov za hip motilo, če bi bila slovenska narodna oblast pripravljena celo za pogo vore tujerodniki, morda celo visjini duhovniki. To bi storila izključno le zaradi tega in zato, ker gleda v teh edino in izključno le predstavnike Cerkve, kar je obenem ponoven dokaz njene visoke etične stopnje.

Na zaključku povdarim še enkrat: Slovenski narodni oblasti je ljub in drag vsak pošten slovenski človek in duhovnik nikakor ni izvzet od te ljubezni. Briskó pa se moti - vsak duhovnik, če misli, da mu ne to treba dejati težkega odgovora, če se je pregrešil, prav proti tej širokogrudni ljubezni.

Dr. Mikuš

V zadnji boj za osvobodjenje človeštva

Turčija je prekinila zveze z nemško vlado. Bolgarija išče zvezo s zavezniki Maršal Antonescu ponudil ostavko. Kriza v Madžarski. Obsedno stanje v Slovaški. "Finci moramo računati z močno Rusijo", pravi novi finski zunanji minister. Hitler obeša feldmarsalce. Naš odgovor Hitlerju - popolna mobilizacija za čim hitrejšo uničenje idešlov združenih narodov.

Napredovanje zavezniških vojsk, kot ga ne pozna svetovna zgodovina, hiter razkroj v satelitskih državah, graditev nove državnosti v Jugoslaviji in Poljski, nastopi upor v zatirani Evropi, polom v Nemčiji - to je mednarodna slika sedanjih dni.

Omejala se je Turčija in prekinila zveze z nemško vlado. Kakšen je pomen tega sklepa? Turčija je podpisala zavezniško pogodbo z Anglijo in Francijo že, ko se je začela vojna, namreč 19. oktobra 1939 v Ankari. Ta pogodba ni ovirala turške vlade, da ne bi sklenile dne 16. julija 1941 turško - nemške pogodbe o prijateljstvu. Po sodbi angleškega lista "Daily Telegraph and Morning Post" je Turčija ves čas Nemčiji nudila veliko pomoč v njenih vojnih naporih. Pošiljala je dragocene kovine, zlasti kromovo rudc, velike množine bombaža, volno, usnja, skratka 90% turškega izvoza. Ni se v svoji podpori omejevala samo na gospodarsko stran. V času, ko je bila Rusija v najtežjem položaju, so v Ankari odkrito govorili, da Turčija varuje nemško jugovzhodno krilo, in dopustiti nemškim bojnim ladjam plovbo po Egejskem morju. TAKO JE TURČIJA POD KRIKLO NEVERJALNOSTI NEJANSKO POROČALA HITLERJU NIEMČIJU. Precenjevala je izglede za zmago Nemčiji v tej osvobodilni vojni. Popolnoma jasno je, da je sedanji sklop turški vladi diktirala skrb za politični izhod iz sedanje vojne. Ta nova turška politika bo povzročila nemški vladi nove skrbi in nova ogorčenja. V tem leži pozitiven pomen sklepa turške vlade na zavezniške dežele. Ikcrati pa tega sklepa ne smemo precenjevati. Prišel je v trenutku, ko je popolnoma jasna nepremagljivost zavezniške koalicije h kateri in Turčija prav nič prispevala. Angleška revija "New Statesman and Nation" piše: Turčija je čakala pet let in gledala, kako bo padla vojna sreča, in sedaj je turška vlada ugotovila, da sme končno in brez rizika, staviti karto na zmago zaveznikov. "Ne pozabimo pa, da obstoja Turčija se nadalje v zvezi z nemškimi sateliti, zlasti z Madžarsko in Rumunijo, ki sta v vojni proti zaveznikom na strani Nemčije.

Kriza se pogloblja v sosedi Turčije, v B o l g a r i j i. Bolgarski zastopniki so že v Ankari, da potirajo zaveznike, kaj mislijo o morebitni prekinitvi odnosov Bolgarije z Nemčijo. Nemci unikajo čete iz Bolgarije, bolgarska vlada mileje ravna s partizani in rodoljubi, razpustila je ravnateljstvo in propagando, ki je po nemških direktivah napadala zavezniški tisk. Baje je bolgarska vlada že obvestila Nemčijo, da v primeru vojne

Turčijo ne bo dovolila prehoda nemških čet preko svojega ozemlja. Kakor poroča "Daily Telegraph", narašča v Bolgariji zahteva po sklenitvi miru. Sovjetski odpravnik poslov - se je vrnil v Sofijo ter se prepričal, da so Nemci popolnoma izpraznili Varno in Burga. BOLGARIJA PA BO RESNIČNO POKAZALA SVOJO VOLJO PO IZBOLJŠANJU OČNOSOV Z ZAVEZNIKI šele, ko bo umaknila svoje čete iz Jugoslavije in Grčije ter izpraznila ozemlje, ki ga je zasedala.

Po vesteh iz Carigrada so v Romuniji določeni politični krogi podvzeti vse korake, da bi se osnovala nova romunska vlada, ki bi sklenila mir z zavezniki. Maršal Antonescu, ki je izvedel za to mirovno gibanje, do sedaj še ni interveniral, pač pa je že preje ponudil kralju Mihaelu svojo ostavko.

V M a d ž a r s k i je nastala težka politična kriza. Štirje meseci okupacije so Madžarom popolnoma jasno pokazali, kam je privedel Madžarsko profasistični režim. Minister za notranje zadeve in minister za trgovino sta podala ostavko, ki jo je regent Horthy sprejel.

Slovaška slavnata vlada je proglasila v S l o v e š k i obsedno stanje in preti s smrtno kaznijo vsakomur, ki bi se udeleževal sabotaž, ali bi širil sovražno propagando.

Mannerheim, novi predsednik F i n s k e, je sporočil, da je stara vlada razrešena. Minister zanjnih zadev je postal Karel Enkel, ki je meseca marca t.l. spremljal Paasikivija v Moskvo na mirovno pogajanje. Finska vlada je sestavljena tako, da bi mogla olajšati Finski izstop iz vojne. Finski pronaci-sti Ritty, Linkomeis in Tanner so se umaknili iz javnega življenja.

Novi finski zunanji minister je dal izjavo zastopniku "United Press-a": Mi Finci moramo vedno računati z močno Rusijo. Moramo se izogibati spopadov in voditi svojo zunanjo politiko tako, da ne bo proti Rusiji. Majhne dežele, kakor je Finska, se morajo izogibati vsaki avanture in se držati splošne politike miru."

Po vsej Evropi sateliti Hitlerja javno odprovidujejo pokorščino, le njegovi jugoslovanski hlapci Rupnik, Pavelič, in Nedić mu ostajajo zvesti, čeprav jim vojaki dezertirajo v trumeh na stran Narodno Osvobodilne Vojske. Prav tako! Delili bodo njihovo usodo.

Na osvobojenem ozemlju svoje domovine Nacionalni Komitet Osvoboditve Poljske vzpostavlja oblast. Kakor poroča moskovski radio, je te dni maršal Stalin sprejel nekatere člane tega Komiteta in poveljnika poljske vojske. Razgovori so se vršili o vzajemnih odnosih med poljskim Komitetom in poveljstvom Rdeče Armade na osvobojenem ozemlju Poljske.

Tretjega avgusta je Stalin sprejel predsednika emigrantske poljske vlade Mikołajčika. Razgovori so se vršili o sovjetsko - poljskih odnosih. Stalin je izrazil željo, da reši vprašanje o položaju v Poljski, poljski narod sam ter da ga Mikołajčik pretresa s poljskim Komitetom. Ta je z Mikołajčikom imel razgovore od 6. do 7. avgusta. Do sedaj ni prišlo do pozitivnih rezultatov, ker noče predsednik poljske emigrantske vlade priznati de mokratične ustanove iz 1921 in se noče odreči reakcijski ustavi iz 1935.

O teh ustaveh pravi londonski radio z dne 10. avgusta sledeče: "V Poljski dejansko nastopata dve skupini, od katerih moramo eno označiti kot tako zvano polkovniško skupino ki je bila svojčas zbrana okrog maršala Piłsudskega, druga skupina pa predstavlja današnji poljski osvobodilni borce. Med tem, ko drugi zahtevajo uvedbo poljske ustave iz leta 1921. zahtevajo drugi ustavo iz leta 1935. Ustava iz leta 1935. je dejansko plod skupine, ki je igrala glavno vlogo v takratni Poljski na čelu z maršalom Piłsudskim. Ti ljudje so imeli narodno množico samo za nekako gmoto, element, ki ni zmogel ničesar in ga je nujno treba voditi, kar ne pomeni oblik - lastnine višjih krogov. Od tu iz Londona je težko reči, kaj se dogaja v Poljski, nekaj pa je gotovo, da bo nastala nova Poljska, ki je ne bo več vodila skupina polkovnikov, marveč poljski kmetje in delavci. Razen tega je treba iskati še novih momentov pri ustvarjanju nove Poljske. Sedaj ni vprašanje samo v tem, da bi bila poljska država bolj demokratična, kakor je bila pred vojno, marveč v tem, da Poljska iz dna spremeni svoje stališče do Rusije, da to stališče utrdi med sebojno sodelovanjem med SZ in Poljsko."

PREDSTAVNIKI ZDRUŽENIH NARODOV PRIPRAVLJAJO ORGANIZACIJO MIRU. Agencija Tass javlja, da bodo v Washingtonu v začetku avgusta neslužbeni razgovori med predstavniki SZ, ZDA

in Vel. Britanije o temeljnih vprašanjih čločitve mednarodne organizacije za ohranitev miru in varnosti.

Nemčijo drži Hitler v šahu samo še v skrajnim nasiljem. V obmejnih predelih Nemčije je z bliženjem Rdeče Armade rastala panika. Boj med nacisti in generali divja dalje. Oficirji so postali Hitlerjeva peta kolona in podprli še močnejšo peto kolono 15 milijonov inozemskih delavcev. Prvi nemški poslanik v Vatikanu von Weiszecker je odstopil in izjavil da noče dalje služiti nacističnemu režimu. Mnogi Nemci v Turčiji so se rajši dali internirati, kot da bi se vrnili v domovino. Götter s peto totalno mobilizacijo pošilja na fronto industrijske delavce, kmeti (tako uničuje kmečko produkcijo Nemčije) in celo - železničarje. Hitler in Himmler sta izdala ukaz za preiskave nemških višjih oficirjev. Na smrt je bilo obsojenih 8 nemških višjih častnikov, med njimi feldmaršal von Witzleben. Usmrtitev se je izvršila dve uri po razglasitvi sodbe. Prvic v nemški zgodovini se je zgodilo, da je bil obsojen nemški feldmaršal kar je povzročilo še večji prepad med nacisti in nemško vojsko.

Londonski radio poroča, da obsojajo hitlerjevci na smrt tudi žene in otroke usmrčenih oficirjev.

Totalna mobilizacija hitlerjevcev se nanaša tudi na zavezniške in okupirane dežele. To pomeni, da bodo hitlerjevci v sedanjem svojem položaju zrušili na glave zasužnjenih narodov še nove nezaslišane zločine. Ropali bodo vse, kar jim utegne kakorkoli koristiti. Prizadevali se bodo izvoziti v Nemčijo iz zasužnjenih dežel nove stotisoče sužnjev, da izpolnijo pomanjkanje delovnih sil v industriji in poljedelstvu. Hitlerjevski razbojniki bodo ropali sirovine in živežne potrebščine ter s tem obsojali milijone ljudi na smrt od gladi.

Zato moramo odgovoriti tudi mi s popolno mobilizacijo in ne smemo dovoliti, da bi na smrt obsojeni razbojniki v Jugoslaviji s pomočjo rupnikovcev, nedičevcev in pavličevcev podaljšali svoje zločinsko življenje na račun imetja trpečih jugoslovanskih narodov.

Uničiti hitlerjevsko Nemčijo je v interesu vsakega svobodoljubnega in naprednega človeštva, ki si želi svobode in boljše bodočnosti. Uničiti hitlerjevsko Nemčijo pomeni rešiti svet pred novim krvoproličjem, pomeni osvoboditi milijone sužnjev izpod težkega hitlerjevskega jarma.

Izginilo bo fašistično Nemčijo in z njo iztrebljanje nedolžnih ljudi, žena, otrok in starih. Namesto smrti bo prišlo novo življenje, ki polje v boljše, srečnejšo bodočnost. Za čim hitrejšo uresničenje teh velikih idealov gredo Rdeča Armada, Velika Britanija, Združene Države Amerike, naša Narodno Osvobodilna Vojska in vsi svobodoljubni narodi sveta v zadnji boj za osvobodjenje človeštva.

A.V.

SVOBODNA MAKEDONIJA

V PRAVSKI DEMOKRATIČNI SKUPNOSTI JUŽNOSLOVANSKIH NARODOV

Narodi Jugoslavije priznavajo in se bore za enakopravnost makedonskega naroda.

Sklep II. zasedanja AVNOJ-a, s katerim je makedonski narod prišel do svoje nacionalne pravice, do pravice do neodločnosti in enakopravnosti z drugimi narodi Jugoslavije, sklep ki mu odpira perspektivo narodnega osvobodjenja in samostojnega narodnega razvoja, prvič javni in mednarodni akt, ki je makedoncem priznal naravno individualnost in pravico do neodločnosti, ta sklep ima zaradi vsega navedenega za makedonski narod pomen, ki ga danes ni mogoče oceniti v vsej njegovi velikosti. Pomen tega akta ni prav nič manjši tudi za vse druge narode Jugoslavije in Balkana. Ta sklep pomeni rojstvo Makedonije in makedonskega naroda kot samostojne narodne in državne enote, vstop Makedoncev v družino južnoslovanskih in evropskih narodov. Utemeljitev sodotne zgodovine makedonskega naroda pomeni uničenje, izkoreninjenje vse poskusov in težanj vsakršnega imperialističnega šovinizma, da bi vladal nad makedonskim narodom in mu odrekal pravico do narodnega razvoja in

obstoja; to vstajanje pomeni od mrtvih vstalo pravico makedonskega naroda, da sam vod jo uspe.

Te svoje pravice makedonski narod ni dobil niti v dar niti kot rezultat kakšnih binacij rasistične politične igre z malimi narodi. Makedonski narod je na svojih pl krvavo izkusil različna "osvobođenja", ki so mu jih izmenoma prinesli imperialisti sednjih balkanskih držav, tako tudi zadnje osvobođenje, ki mu ga je prinesla Bolgar kot dekla nemškega fašizma. Makedonski narod je vzel orožje v roke; oblikoval svoje rodne partizanske odrede, bataljone, ustvaril svojo narodno Osvobodilno Vojsko in glavni štab in se pod vodetvom maršala Tita dejavno udeležil osvobodilne vojne skup drugi narodi Jugoslavije, Albanije in Grčije. Z žrtvami in krvjo svojih najboljši nov čisti svojo prelepo zemljo bolgarskega in nemškega okupatorja, kakor tudi svojih mačih izdajalcev, ki so bodisi v službi bolgarske - nemškega okupatorja ali v službi lesrbske hegemonistične kliše. Tako je makedonski narod s svojo lastno borbo postavil temelje svoji narodni samostojnosti in tako je, vključen v demokratično, protifašistično osvobodilno borbo ostalih narodov Jugoslavije, Albanije in Grčije, pridobil svoje nakopravno mesto v južnoslovanski federativni državni skupnosti. Sklep II. zasedanja AVNOJ-a o federativni izgradnji Jugoslavije je strahovito prizadel ne samo šoviniste Zagrebu, Beogradu in Kairu, ampak tudi fašistično klišo v Sofiji. Zato se je tudi bolgarski oblastniki po II. zasedanju AVNOJ-a, potem ko so minila tri leta nasilne vladavine neomejenega izmogočavanja makedonskega naroda, prav tako prestrašili tako samostojne poti, po kateri je krenil makedonski narod v skupnosti z drugimi narodi Jugoslavije. Zato so se ti bolgarski oblastniki šele po sklepu v Jajcu spomnili in poslali profesor Turove kot komisarja v Makedonijo, da na slovo anglija ljudi Makedoncem, volitve, katerih bodo mogli voliti svoje poslance za bolgarsko nenarodno zbranje v Sofiji. Pri tem jim je razlagal, da je Makedonija del stare, velike Bolgarije. Tudi prepozno. Makedonski narod se je že odločil pot in s te poti se ne bodo premaknili nobeni triki, po naj pridejo iz katerega koli gnezda balkanske rearrije. Makedonija in njen narod sta si postalesvestna sebe, svojih pravic in svoje moči, svetna vrednosti državne skupnosti z ostalimi narodi Jugoslavije, ki so jim vedno bolj pridružujejo tudi bolgarski narod in drugi narodi Balkana.

Samo narodna vstaja, ki jo je vodilo narodno osvobodilno gibanje, vstaja takega tipa, kakršen je ustvarjen v Jugoslaviji, samo taka narodna vstaja je mogla tako preprosto in enostavno vzeti iz dnevnega reda "makedonske vprašanje". Samo taka narodna vstaja je mogla ustvariti tisto bratsko borbena skupnost enakopravnih narodov, ki je danes utelovljena v Narodno Osvobodilni Vojski jugoslovanskih narodov, v njihovem skupnem parlamentu AVNOJ-u in njihova skupni narodni vladi Nacionalnem Komitetu Osvoboditve Jugoslavije. Končno je tudi makedonski narod prišel do svoje pravice, da živi in se svobodno razvija kot enakopraven narod z ostalimi. In kakor je do te pravice prišel s svojo lastno borbo v skupnosti z ostalimi bratskimi narodi, ki so ga v borbi podpirali in ga podpirajo, tako je tudi skupen sklep vseh narodov Jugoslavije, da priznava Makedonijo kot enakopravno članico federacije, že bolj podžigal junške borbe, ki jo danes bijejo sinovi Makedonije za osvoboditev svoje domovine. Te osvoboditev makedonskega naroda je življenjska korist tudi vseh drugih narodov Jugoslavije in življenjska korist vsega Balkana.

(Iz 6. števil. "Novi Jugoslavije")

Moša Pijade,

Podpredsednik AVNOJ-a

(dalje prihodnjič)

Junaki

Na Primorskem je konec prejšnjega meseca padel komandant XXX. divizije major TURŠIČ - IZPOK. Kojen je bil leta 1923., kot kmečki sin na Rakeku. Učival je med vrtni ki se pred vojno ugled. Bil je krščanski socialist in učelnik Postavškega Odsoka na Rakeku. Takoj po polomu Jugoslavije se je pridružil narodno osvobodilnemu gibanju in

je pridružil "Rakovski ceti" za Ruvo goro nad Loko dolino. Iz te čete so izšli sami odlični borci izmed katerih jih je padlo sedaj 26, iztek je 27. Jeseni 1942 je odšel iz tok na Primorsko, kjer si je s svojim junaštvom in organizacijsko sposobnostjo kmalu pri dobil priznanje in zaupanje. Bil je bataljonski komisar, namestnik komisarja odreda, komisar Južno-primorskega odreda, nato komisar brigade "Simona Gregorčiča" ter je bil ranjen na Ravnan nad Knežo. Ko je odpravil in so odšle brigade preko stare meje, je postal komandant Južno-primorskega odreda. V času goriske fronte po italijanski kapitulaciji je bil komandant Kosovelove brigade, nato marca 1944. načelnik štaba XXXI. divizije, od maja pa komandant XXX. divizije, ki ji je poveljeval do smrti. Bil je pred vsem vojak. Kot komandant je bil silno strog v borbi in pri težkih premikih. Kljub temu je bil silno priljubljen, saj je močeno čutilo, da ima v njem najboljšega tovariša. Kot borec ni poznal strahu. Bil je junač in po Primorskem krožijo mnoge zgodbe o njegovih junaštvih. Znašel se je v vsakem položaju in je bil nagel v odločitvah.

Vodnik KRALJ JOŽE, delavec, doma iz Dolna pri Novem mestu, je dne 18.V.1944. ob vdoru nemške kolone, ki je hotela na pomoč oblojeni poljski v Marni peči, na svojo pobudo hitel na cesto in jo v naglici miniral. To je bilo okrog 10. ure dopoldne, ko je sovražnik popolnoma obvladal cesto in je svak hip patroliral po njej z motornimi vozili. Ne meneč se za vse to, se previdno priplazil, izvršil svoj sklep in se nato umaknil v bližnji gozd. Prvo sovražno vozilo, ki je nato prišlo po cesti, je bil 9 tonski tank št. 3, ki ga je popolnoma razneslo. To je bil zopet eden izmed mnogih, ki ga je pogumni tovariš izločil iz stroja sovražnikove vrste. Kralj Jože je dvajset let star in je vstopil v NOV po italijanski kapitulaciji. Za svoje junaško dejanje je predlagan v odlikovanje z redom hrabrosti.

Iz Jugoslavije

Tretje zasedanje ZAVNOBEO-a (Protifašističnega Sveta Narodnega Osvobođenja Boke in Črne gore) se je vršilo 13. julija prav na tretjo obletnico Črnogorske vstaje, o kateri smo v S.por. že pisali. Zborovanje je ugotovilo najvažnejše uspehe Črnogorskega narodnega predstavništva in njegove ustanovitve v novembru 1942. do danes, delo tako za izgraditev in utrditev oblasti, kot za popolno mobilizacijo v NOV. Tretje zasedanje je sprejelo sklepe o spremembi ZAVNOBEO-a v Črnogorski protifašistično skupščino narodnega osvobođenja, ki postane najvišji zakonodajni in izvršni organ ljudstva Črne gore. S tem so postavljeni temelji za federacijo Črne gore v federativni Jugoslaviji. Skupščina je izbrala Predsedstvo s predsednikom univ. prof. dr. Nikom Milanovičem na čelu, sprejela deklaracijo o pravicah in dolžnostih državljanov Črne gore, ter sklenilo ustanovitev sodišč zakonodajnega odbora in verske komisije.

Za Nemčijo. Po odrediti posebne centrele za vino, sadje in žganje v Srbiji mora vsak srbski vinogradnik oddati centnati 50% vsega pridelka za potrebe nemške vojske v Srbiji ali izvoz v Nemčijo. Okupatorji so odpeljali leta 1942 - 1943 iz Srbije živino, hrano in ostalega blaga v vrednosti okoli 11 milijard predvojnih dinarjev, kar pomeni, da so Nemci iz Srbije samo v dveh letih izvozili več, kot je znašal celoten izvoz iz Jugoslavije v letih 1930 - 31 in 32. Pri tem ni vprašano, kaj so nemške čete uničile ali izropale same na svojih pohodih skozi Srbijo. Srbski narod se zaveda, da je proti okupatorju mogoča samo borba, zato v zadnjih mesecih čez noč rastejo nove srbske brigade in divizije za boj proti nacističnemu roparju in njegovim črnačim pomočnikom.

Priznanje. Iz predlog vrhovnega poveljnika NOV in FOJ maršala Tita je Predsedstvo AVNOJ-a odlikovalo Tomšičeve in Obščavo Brigado z redom "narodnega osvobođenja" v znak hrabrosti in priznanja junaških dejanj.

Zavezniki za naše ranjence. RSJ. poroča, da so zavezniška letala odpeljala v zavezniške bolnice v Italiji 3.000 ranjenih jugoslovanskih partizanov. Na slovensko osvobodeno ozemlje je prišel vršiti zdravniško službo kot kirurg major Lindsey Rogers, po rodu No-

vozelandec.

Še vedno ropanje in razbojništvo. Necistična zver, ki se zaveda svojega bližnjega konca, še vedno divja po naših pokrajinah. Tako so nemški okupatorji in njihovi pomočniki letos samo v 20 občinah hrvatske Banije požgali nad 40.000 zgradb, odvedli 63.000 različne živine in pobili nad 4.000 ljudi in jih 3.900 odvedli. "Prej bo vren poštel lahod kakor Nemec človek," je te dni zapisal ruski pisatelj Ilija Brenburg. A ta človek-zver bo kmalu pobita v svojem lastnem brlogu.

Iz Vatikana. Uradno politični list Vatikana, Osservatore Romano piše (po londonskem radiu 5. avg.), da bi bilo prav končati vojno, ker je vsako nadaljevanje samo prelivanje krvi. Vsa Evropa se dviga. Daleč pred vsemi narodi je bila v tem boju za osvoboditev Jugoslavija. NOV pod vodstvom maršala Tita se je dvignila proti sovražniku že tedaj, ko je bila zmaga še daleč in ko je bilo jasno, da bo treba prebroditi še velike težave. Gotovo je, da je bila NOV Jugoslavije vzor ostalim podjarmljenim evropskim narodom, in da bodo borci maršala Tita vpisani v zgodovini kot prvoboritelji uporne Evrope proti nemškemu nasilju. Ti stavki se vse drugače slišijo kakor besede najvišjega cerkvenega predstavnika v ljubljanski pokrajini in še vse drugače berejo kot sramotilni in podlo lažnjivi spisi švabobranskega časopisja. To časopisje je velikokrat skrivalo svoje politične račune za citate iz tega vatikanskega glesila - ali ne bi hotelo sedaj ponatisniti gornjih stavkov!?

Vsepoposed se govori o junaštvu Titove vojske, piše sovjetski učenjak Iljičin. Vse sovjetsko ljudstvo z navdušenjem spremlja junaški boj narodov Jugoslavije. Na moskovskih ulicah vidiš lepake s sliko maršala Tite. Otroci se igrajo vojsko, toda nihče noče biti Pavelič ali Mihajlovič, ampak vsak le Tito ali vsaj njegov častnik. Po vseh znanstvenih ustenovah, šolah in univerzah je živo zanimanje za boj jugoslovanskih narodov, za njih politično in kulturno preteklost.

Oč Trsta do Tracije. Anglo-ameriško in sovjetsko vojaško odposlanstvo je prišlo k grškim partizanom. Tako se povezuje veriga partizanskega osvobodilnega gibanja od Trsta do Tracije.

O javnem tožilstvu

Kdaj se lahko obrnemo nanj? Ali se sploh lahko obračamo nanj, ali je nesprotno bolje da se mu na moč izogibljemo, kajti nekem nevarno zveni njegov naziv, o njegovem delu pa bi kvečjemu vedeli kaj povedati tisti, za katere je tožilstvo pred sodiščem zahtevalo, da se obsodijo?

"Slovenski poročevalec", s tudi drugi naši listi so že nekajkrat pisali o povsem novem položaju javnega tožilca v okviru ljudske oblasti, o bistveno različnih njegovih nalogah, če jih primerjamo z nalogami in položajem državnega tožilca v predrilski Jugoslaviji. In vendar se vzbujajo garnje vprašanja prečesto tudi v glavah ljudi, ki bi jim v takih zadevah prisojali poučenost. Zatorej ne bo odveč, če se malo поблиže ozremo na delo javnega tožilca izven sodne dvorane v tistih stvareh, ki so toliko značilne za njegovo novo razmerje do drugih oblastev do ljudi.

Nešteti in najraznovrstnejši so primeri, v katerih prihajajo oblastva dan za dnem v stik s civilnim prebivalstvom; prav take, najrazličnejše utegnejo biti nepravilnosti, ki jih javni organi nehoti pri tem zagrašijo.

Korist posameznika pa more biti z njihovim nepravilnim postopanjem prav občutno prizade ta. Naj gre za protizakonito imovinsko eli delovno obremenitev ali za nezakonito odpo ved stanovanja, za zaplenbo brez sodbe, (kar se več ne dogaja), ali za nepravilnosti pri njenem izvajanju, naj gre tudi le za obitno kršitev načel pravičnosti in primernosti pri razdelitvi bremen (pa častudi ravnanje oblastvenih organov naravnost ne nasprotuje zakonitomu predpisu), ali končno za vmešavanje nepristojnih organov v tuj delokrog ali za druge nepravilnosti - javni tožilec bo kot čuvar zakonitosti v novi državi zaščitil v vsakem takem primeru tudi posameznika.

Prapčeno je mnenje, ki vidi že v sami ljudskosti nove oblasti jamstvo, da se zlorabe ne bodo sploh več dogajale. Vzgoja k zavesti in poštrevanosti je kraj dolgotrajna zadeva. Naša oblastveno zgradbo skoz in skoz prevzema demokratičnost, ki ne kaže le v odvisnosti vseh javnih organov od ljudskih zastopstev, ampak med drugim tudi v tem, da tudi omejene ustanove (vlade, različne komisije itd.) izvršujejo svoje naloge preko ljudskih organov oblasti. Prav tako zgradba pa zahteva dvojno: politično vzgojo širokih množic in kontrole oblastvenega aparata. Najvažnejši organ kontrole pa je javno tožilstvo.

Da bo javni tožilec v vseh primerih pritožb postopal nepristransko, jamči že njegova neodvisni položaj v državni organizaciji. Podrejen je Glavnemu javnemu tožilcu, ta pa neposredno Predsedstvu SNOS; pozneje bo drugemu nadrejen le Vrhovni javni tožilec pri Predsedstvu AVNOJ-a. Če bi hoteli primerjati položaj našega javnega tožilstva s položajem državnega tožilstva v predaprilski Jugoslaviji, bi opazili torej plog bistveno razširjenega delokroga še nadaljno veliko razliko: med tem, ko mu je danes nadrejen le najvišji zakonodajni in izvršni organ, je bil prej odvisen od ministra, t. j. od vsakokratnega režima.

Institucija javnega tožilstva je v raznečenem smislu popolnoma nova, kakor je nova v se naša ljudska oblast. Organi ljudske oblasti, narodno osvobodilni odbori in javno tožilstvo so med sabo tesno povezani v delu, zlasti pa zavisi utrditev prvih od uspešnega delovanja javnega tožilstva. Kontrola, ki jo vrše nad njihovimi sklepi narodno osvobodilni odbori so jih dolžni pošiljati v prepis javnemu tožilstvu na vpogledbo bodisi neposredno, bodisi posredno preprečevala nepravilnosti ter dvigala njihovo usposobljenost; s tem bo seveda povečana tudi njihova veljave med ljudstvom.

Čeprav mora javnemu tožilcu pri njegovem delu lebdeti stalno pred očmi obča državna korist, vidimo, da prav tako ščiti koristi posameznika. Posebej pa se pomeni ustanova javnega tožilstva nujno dopolni organom ljudske oblasti v njihovo lastno korist. Sade vi naše borbe obstoje ali padajo z našo ljudsko oblastjo. To oblast bomo izpopolnjevali in utrjevali v zavesti, da more le ona zagotoviti in ohraniti vse to, kar smo s tolikimi napori dosegli ob sedanjih zgodovinskih prelomnici. Pri tem delu je tudi javnemu tožilstvu odkazan delež.

Ir. Stanko Peterlin,
javni tožilec za Belo Krajino.

Prostovoljna teibuna

V tej rubriki bomo priobčevali pisma naših čitateljev, ki kritizirajo slabo delo naše uprave ali aktivistov OF. Naš list je odprt samo tisti kritiki, katere smoter je odpraviti očitno nepravilnost iz našega javnega življenja. Vsi tisti pa, ki bi pisanje v naše liste hoteli izrabiti za prikrite razdiralne namene, pa naj sami vržejo pisma v kupa, da nam prihranijo delo.

IZ KRASINCA V BELI KRAJINI

Dne 27. 7. 1944. je naš Krajevni Narodno Osvobodilni Odbor poslal Nadzorni komisiji pri IOOF pritožbo, ki jo tu navajam v skrajšani obliki.

Krasinec šteje 50 posestnikov z 20 voznimi konji. Vsak konj je edina vprezna živina. V pritožbi pravi KMO, da se vsakemu pozivu narodne oblasti v polni meri odzove, le v pritožnem primeru je mogel le deloma ugoditi pozivu, da odpošlje tri pare vprežnih konj za prevoz oglja. Ker se temu pozivu ni v celoti odzval, sta prišla naslednji dan operativni (?) oficir Belokranjskega okrožja in tov. Sedlar, član Gospodarske Komisije za okraj Ormoelj ter nastopile tako surovo, da se je zgrajala vsa vas. Povrhu sta odvedla tri pare konj s tremi vozovi, ki naj bi bili, po izjavi omenjenega oficirja, za kazneni tri dni štiri tedne prisilno mobilizirani.

France Svetek, član SNOS-a in član Nadzorne Komisije, je zaslišal oba funkcionarja.

Tako pri sodelavcih, kakor pri političnih funkcionarjih sta oba na najboljšem glasu. Predana sta oba osvobodilni borbi, trezna, solidna in korektna v službenih odnosih.

Zaslišani tov. Sedlar Jože, referent za promet pri Okrajnem NOO v Črnomlju, je 3. avgusta na zaslišanju izjavil: KNOO Krasinec bi moral približno vsakih osem dni poslati tri do štiri pare konj od 10 razpoložljivih. Tem pozivom se ponovno ni odzval. Tako n. pr. se pred kakimi šest tedni kar na tri pozive zaporedno ni odzval. V pritožbi navedeno trditelj, da je bilo treba prevažati oglje, ni točna. Šlo je za nujen prevoz sene, potrebnega za okoli 300 konj v sestavi trh brigad, ki so takrat en dan in dve noči taborile v Črnomlju. Nujno je bilo prevažati seno za brigade iz okolice Črnomlja, da smo obvarovali posestnike iz najbližje okolice pred prevelikimi dejatvami vojski. Seno je bilo last

Okrajne gospodarske komisije. Prav tako je bilo z drvmi. Zaslišani tov. Sedlar je nadalje izjavil, da ni govora o njegovem surovom nastopu v Krasincu, resnica je le, da je predsedniku in trem navzočim odbornikom prikazal neizbežnost naloge. Na pripombe v pritožbi, da se Krasince vedno odziva pozivom oblasti za dajatev konj je tov. Sedlar pri- pomnil, da se n. pr. zadnjič 5. junija, ko so invazijske čete silile preko Vinice v Belo Krajino, ni odzval, temveč ravno nasprotno. Takrat je Okrajna gospodarska komisija na po- ziv vojnega področja mobilizirala po posebnih kurirjih vse konje svojega okoliša za uni- materijala. Odzvali so se vsi kraji, le iz Krasince in Gribelj ni bilo niti enega konja. Zato so pa morali drugi konji, iz krajev, ki so se pozivu disciplinirano odzvali, osta- li dalj časa v službi.

Član Nadzorne komisije je prosil pojasnila tov. Vukšiniča Draga, prometnega oficirja komande belokranjskega vojnega področja, ki je 4. avgusta izjavil: Vloga KNOO Krasince je povsem izkrivljena in pretirana. Zlasti netačna je trditelj, da so bili kaznovani, ker so zmožni le delno izvršiti danihim nalogi. V resnici naloge sploh niso izvršili, tudi delno ne, pa to ne samo v tem slučju, temveč Krasince za tri tedne ni bilo mogoče pri- praviti do tega, da bi svoje obveznosti izvršil. Izjavil je, da je postopal v začetku po- vsem vljudno in strpljivo, ko je pa videl obotavljanje pri naprežanju vozov in zavlače- vanje, je bila njegova naloga, energičneje siliti k izvršitvi naloge, vendar povsem dos- stojno in korektno. V ostalem tov. Vukšinič misli, da odborniki, ki so bili pri tem pri- meru navzoči, ne jemljejo svoje naloge pravilno. Oni se imajo za zaščitnike prebivalst- va svojega kraja pred Narodno Osvobodilno Vojsko, v resnici pa bi morali biti tolmači- njenih potreb, da bi bila čim udarnejša in bi tem lažje branila deželo in prebivalstvo - pred nasiljem okupatorja.

Po tem zaslišanju je Nadzorna komisija zaključila:

Iz zbranega gradiva je razvidno, da je pritožba KNOO Krasinec neutemeljena in preti- rana ter da celo poskusa položaj naslikati drugače, kakor se je v resnici izvršil. Najb- težja pa je okoliščina, da KNOO v Krasincu sam ne uvideva nujne potrebe popolnega, tem- njega in neobotavljajočega izvrševanja nalog višjih instanc narodne oblasti, ki izvirajo iz nujnosti reda in čim uspešnejše obrambe dežele in ljudstva pred okupatorjem. Primer, ki se je zgodil za časa napada okupatorja na Vinico, bi bil v vsaki drugi vojujoči se - državi eksemplarično kaznovan, tudi s smrtnimi kaznimi. Očaljsevalna pa je okolnost, da se KNOO teže prestopka ni zavedal, ker bi se sicer ne pritoževal na Nadzorno komisijo.

Zato je Nadzorna komisija pri IOOF odbila pritožbo KNOO Krasinec kot neosnovano in - pozvala, naj popravi svoje krivice s tem, da bo v bodoče teknoval s sosednjimi kraji, in v tem, kdo bo in kaj storil, kot je njegova narodna dolžnost, temveč v e č, kakor - mu je bilo predpisano od višjih instanc narodne oblasti, zlasti glede podpiranja naše - Narodno Osvobodilne Vojske.

Ta primer naj bo živ opomin našim narodno osvobodilnim odborom, ki skušajo ščititi - obične koristi svojega kraja, namesto, da bi storili vse za našo vojsko.

Krasinčan

MARŠAL TITO SPREJEL PREDSTAVNIKE IZVRŠNEGA ODBORA HSS

RSJ 12. avgusta. Maršal Tito, predsednik Nacionalnega Komiteta Osvoboditve Jugoslavije, je to dni sprejel tri predstavnike Izvršnega Odbora HSS, med njimi Franja Gazija in Franja Proša. Razgovori so potekali v priaznem duhu in sicer o najvažnejših vprašanjih osvobodilnega boja vseh narodov Jugoslavije in posebno o zbiranju vseh rodoljubnih sil hrvaškega naroda v boju za čimprejšnje osvobodjenje Jugoslavije in njeno obnovo.

GOSPODARSTVO

SADJE MLŠ SLADKOR

Zopet prihaja jesen s svojimi darovi. To bo že četrta jesen, ki jo bomo doživljali v znamenju težke domovinske vojne. Vendar bo letošnja svetla in vesela. Lahko se zgodi, da se nam bo ravno v prelomnih jesenskih dneh, ko se bodo gozdovi tako čudovito pobarvali in, ko bo po vinogradih najbolj veselo, zasmejala naša svoboda. To bo najlepši jesenski dar, ki smo ga štiri leta s svojo krvjo odkupovali.

Vendar nas še tako lepi pogledi v bližajočo bodočnost ne smejo prevzeti. Vemo, da še bo treba boriti do zadnje minute. Vemo, da bomo do te zadnje minute navezeni na svoje roči in svoja sredstva. Hrano, ki jo potrebuje naša NOV in naše ljudstvo, ki jo potrebujejo naši ranjenci, bomo dajali, kot smo jo dajali doslej.

Med najvažnejša hraniva v teh časih spada sadje. Sadje je rešilo marsikatero partizana pred smrtjo od glada v veliki italijanski ofenzivi 1942. Sladke belokranjsko in dolnjsko grozdje je utrjevalo naše brigade v jeseni istega leta. Kruhliji so bila največja hrana naših ranjencev v tistih težkih časih. Po požarih in izropih vseh, je sadje hranilo naše ljudi. Sadje je bilo kruh, meso in sladkor. Sadje je tudi najboljši zdravnik proti skorbutu in podobnim boleznim, ki se pojavljajo v vojski zaradi onemogočene hrane in pomanjkanja vitaminov.

Iz vseh teh ozirov se je vsako jesen posvečala največja pozornost shranitvi sadnega pridelka. Naše gospodarske komisije so vedno postavile geslo: Posušite čim več sadja! Gradile so se sušilnice in pripravljala skladišča.

Isto geslo velja tudi letos, letos v veliko bolj, ker imamo večje možnosti. Pripraviti je treba čim več sušilnic. Kjer ni to mogoče naj se suši po starem običaju na peči in štedilniku. Poleg tega moremo nuditi našim borcem čim več svežega sadja.

Se enkrat: Sadje je kruh, meso in sladkor!

VAŽNO DELO KOMISIJE ZA UPRAVO NARODNE IMOVINE

Delo Komisije za upravo narodne imovine je v polnem teku. Njen delokrog obsega pred vsem za osvobojeno ozemlje, vendar pa pripravlja vse potrebno, da tudi v sedaj zasedenih predelih Slovenije takoj po osvoboditvi prevzame vso javno in opuščeno posest. Zlasti velja to za Štajersko, kjer se najlepša posestva, predvsem vinogradi, last Nemcev. Tudi posestva na Posavju in na Kozjanskem, ki so sedaj v rokah Kočevarjev in Besarabcev, bodo po njihovem izgonu ostale brez lastnika. Ta posestva bodo takoj prevzeli v začasno oskrbo od Komisije in v soglasju s krajevnimi narodno osvobodilnimi odbori postavljeni upravniki, ki bodo nemoteno nadaljevali z vsem potrebnim delom.

Na osvobojenem ozemlju je pod upravo Komisije že nad sto tisoč Hektarjev zemlje. Več je gospodarske enote, kot so gozdovi, večja graščina, kočevska zemlja, upravlja Komisija neposredno, manjša posestva pa po upravniki, ki so jih predlagali krajevni NOO.

Glavna dela, ki jih morajo opravljati ti upravniki, so spravljjanje sena, žita, sadja proizvodnje drv, stavbenega lesa, oglja, apna, čresla in drugo. V pogonu je že več zapelj, ki delajo za obnovo požganih vasi, gorijo kope, pripravljajo se drva za jesen, belijo -

se smreke za naša usnjerna.

Kot ta način Komisija za upravo narodne imovine upravlja nad vse važen delokrog v našem narodnem gospodarstvu v korist celokupnega slovenskega naroda.

Iz delovanja naših odsekov

IZ ODSEKA ZA GOSPODARSTVO

Ukrenjeno je vse potrebno, da bo prebivalstvo na osvobojenem ozemlju predobitveno s potrebnim kurivom. Pripravljajo se drva v gozdocvilih, ki so narodna last, poleg tega pa so bila poslana navodila vsem okrožjem, da preko kraj vnih narodno osvobodilnih odborov organizirajo čim večjo napravo drv pri zasebnikih. Okrožja so dobila tudi kredite za izplačevanje mezd gozdnih delavcev. Pomagajočnje delovne sile in prevoznih sredstev bo rešeno z medsebojno pomočjo, ki je doslej v vseh takih težavah odlično izkazala. Drva naj se pripravljajo v bližini izvoznih poti, da bo s tem prevoz olajšan. Paziti je treba, da za izdelavo drv porabi predvsem manjvreden les.

IZ ODSEKA ZA FINANCE

Za učitelje je bila določena nova mesečna preživnina v višini 700 do 1.000 litr, ki se ravna po družinskih razmerah. Meseca julija so se pričele izplačevati po vseh okrožjih izredne podpore najpotrebnejšim. Ta izplačila so bila med prebivalstvom sprejeta z največjim zadovoljstvom.

IZ ODSEKA ZA PROSVETO

V drugi polovici meseca septembra se bo odprl na osvobojenem ozemlju drugi pedagoški tečaj za nadomestno učiteljestvo. Pogoji za sprejem: absolvirana najmanj nižja srednja ali meščanska šola, telesno zdravje, posluš, veselje do učiteljskega poklica. Prošnje z rojstnimi podatki, podatki dosedanjega šolanja in o vazo, da se bo gojenec po dovršenem tečaju posvetil učiteljskemu poklicu na katerikoli šoli v Sloveniji, je treba poslati po okrožnem šolskem nadzorniku najkasneje do 1. septembra t. l.

IZ ODSEKA ZA SOCIALNO SKRBEŠTVO

Odsek je organiziral mladinski dom, v katerega je bila sprejeta mladina obojere spolov do 15. leta. Predvsem je to mladina, ki je osirotela ali mladiča, katere starši žive v težkih razmerah, da ne morejo skrbeti za vzgojo svojih otrok. Mladinski dom bo imel ljudsko šolo, otroški vrtec in otroške posteljice, pod najboljšim strokovnim vodstvom.

Poslujejo trije domovi za onemogle.

V Črnomlju posluje osrednja posređovalnica za delo in zaposlitev.

IZ ODSEKA ZA IZGRANJICO NARODNE OBLASTI

V Slovenskem Brinorju se še nadalje vrše volitve s skoraj 100% udeležbo:

GORISKO OKROŽJE: okraj Ozeljani: v 7 vaseh,

TERIJSKO OKROŽJE: okraj Vojsko: v 3 vaseh, okraj Tribuša: v 3 vaseh, okraj Konoplja: v 2 vaseh, okraj Šebrelje: v 8 vaseh.

KANALSKO OKROŽJE: okraj Kali: v 12 vaseh, okraj Gr. gr. Čepovan: v 8 vaseh.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

V našem listu smo že poročali, da je bil ustanovljen RKS, ki je nepolitična, človeko ljubna organizacija. Njene naloge so: skrb za ranjence in bolnike, podpora od vojne prizadetim, organiziranje pomoči pri obnovi dežele, zbirke v inozemstvu, predvsem v zaveznih državah, poizvedovanje za pogrešanci, sanitetna in socialna služba, organizacija

Podmladka.

Povsod se ustanavljajo krajevne edinice RKS. Zanimanje in odziv prebivalstva je izredno velik. Že danes stajajo posamezne organizacije v Beli Krajini več članov kot jih je imel pred vojno vsa sraza Ornelj.

Za popularizacijo zemlji Rdečega Križa je vodstvo organiziralo teden RKS od 13.-20. avgusta 1944. Za prireditve so zagotovili sodelovanje: Frontni teater in Podoficirska šola VII. korpusa, Propagandna skupina Notranjskega odreda, Invalidski pevski zbor, vojaška godba, Oficirska šola, Slovensko Narodno Gledališče, pevski zbor meščanske šole, mladiki harmonikarji iz Ornelja itd. Razen tega sodelujejo vse kulturno propagandne skupine operativnih edinic tam, kjer se v "Tednu RKS" nahajajo.

MIRAN JARC

V globokem gozdu je bila že gosta tema, ko me je drugi dan velike italijanske ofenzive 17. julija 1944. kurir privedel iz Loške doline v majhno taborišče za Rarno goro, ki je bilo določeno za partizane, namenjene v notranjost osvobojenega ozemlja. Javil me je komandirju in že sem sedel v tropi kakih dvajset neznanih ali vsaj nepoznatih tovarišev, med katerimi je v gozdni tišini in temi tekkel pritažen razgovor. Prisluhnil som in slišal po glasu spoznati tega ali onega izmed njih. Nenadoma se mi je zazdel mehki bas nekakega navideznega sobesednika nenavadno znan. Čigav bi mogel biti? Ta glas vendar poznam. - Miran Jarc! Nedvomno. Toda ne, kaj bi tukaj Jarc, ta živčno in telesno tako šibki, boš hni poet! Ni mogoče. Bilo bi slično samomoru. - Prisluhnil sem spot pogovoru, ko me so sed nekaj povpraša. Odgovorim mu. Tedaj se noka korakov od naja dvigne visoka senca in nenadoma vpraša: "Ali si res Ti? Za božjo voljo, kje in kako se v teh časih srečujemo! Pozdravljen!" Resnično, bil je Miran Jarc.

Prihodnje dni na pohodu proti jugovzhodu na osvobodeno ozemlje sva imela dovolj časa in priliko za razgovor. Lahka mu pot ni bila. Zlasti na med nočnimi marši, ko ga je često bilo treba voditi za roko. Toda bil je dobre volje in dobrega duha. Vprašal sem ga, kako bo prestajal napore partizanskega življenja in odgovoril mi je: "Treba je. Kako so ne vprašuje. Že v Ljubljani sem delal za OF, bil sem aretiran in poslan v internacijo. Partizani so me pri Bistri rešili iz vlaka, kakor več sto drugih izgnancev. Sam ne bi smel tvegati pohoda v partizane, toda, ko so me rešili, sem z veseljem ostal, ker vam da je naše pravo mesto, zlasti nas pisateljev tukaj. Ta čas na Slovenskem zasluži svojih kronistov in jih mora dobiti; mi smo zato na svetu.

Ko sva prišla na cilj, je bil Jarc dodeljen v propagandni urad Izvršnega Odbora in je prebival z nami. Nepozabni so večeri, ko smo Kocbek, Matej Bor, Jarc in Jože Brejč z drugimi tovariši ob ognju vodili intimne in pristrčne razgovore o vsem mogočem, zlasti o literaturi in umetnosti. Jarc se jih je udeleževal vneto, skoraj bi dejal pobožno, z zamaknjenimi očmi. Bil je popolnoma v svojem elementu. Ne samo zaradi snovi pogovorov, temveč tudi zaradi njihove pristrčnosti in topline, ki ju je ta rahločutni človek nujno potreboval za živo izmenjavo misli, in pa še zaradi tiste edinstvene romantike, ki jo je tem razgovorom dajalo partizansko življenje: ognji v nočnem gozdu, nedaleč od italijanske postojanke in ves čudežni, skoraj nepojmljivi položaj paščice izobčencev in banditov ki smo tako brezskrbno kljubovali vsemu italijanskemu policijskemu in vojaškemu aparatu. Ta romantika je s svojo globljo vsebino posebno prijala nekoliko fantastični Jarčevi na ravi.

Toda to življenje ni bilo samo romantično in fantastično. Bilo je polno velike in nevstrašne zavesti, da vršimo zgodovinsko delo, delo slovenske narodne osvoboditve po tisoč letih suženjstva in morda za tisoč prihodnjih let, dolžnost, kakršne še ni videlo nobeno slovensko pokolenje. Tako velika zavest more biti v vsem svojem obsegu v človeku - le redko prisotna, toda resnična dejstva samega je bila pričujoča v vsem našem romantičnem ali fantastičnem življenju in mu je dajala čisto poseben značaj. Plavalo je kakor na

grebenu mogočnega zgodovinskega toka, zato je bilo polno nekega neizražnega, velikega čustva, morda celo svečanosti in neke neosebne širine.

Nič čudnega, če je vse malenkostno osebno odpadlo med nami. Z Jarcom sva se poznala že dolgo vrsto let, od njegovih prvih korakov v književni javnosti. Nastopil je v najne srečnejšem in najbolj zmešenem literarnem razdobju po prvi svetovni vojni, v času ekspresionizma. Njegova začetna lirika in proza sta nosili pečat takratnega okusa, ki sem se mu kot kritiki kmalu uprl. Zato so bile moje ocene njegovega takratnega dela negativne. Odklanjal sem tako ekspresionistično izumetničeno dikcijo, kakor protirano osebno, nejasno ter pretenciozno kozmično svetobolje v njegovem delu. In kakor se spominjam, sem priznal samo njegov dramatski odlomek v stihih "Vergerij", ki je kazal vso moč njegovega pravega daru. Te sodbe so naju odtujile drugemu drugemu za dolgo let. Kasneje je njegovo delo postalo stvarnejše, skromnejše in jasnejše; iskal je poti iz tesnega individualizma in jo je tudi našel ali vsaj nakazal. Odtujenost med nama pa je ostala. A naše parti zansko življenje je tudi tu pokazalo svojo posebno moč. Treba je bilo enega samega pogo vora in pregreje med nama so padlo, kakor so izginile med nami vsi. Zbližali smo se na glo, odkrili drug drugemu svoje misli in predstave z lahkoto in z zaupljivostjo, kakršnih v prejšnjem življenju ni poznal nihče izmed nas. Nihče ni več sumničil, nihče ni ču val sebe, vsem je bilo samo za stvar, za višjo obliko in popolnejše spoznanje.

V tem ozračju, ki je bilo njegovi otroško sprejemljivi naravi tako po srcu, je Jarč čudovito oživel. Snoval je neprestano. Predelal je svoj prvi zapis "Čudeza na Bistri", v katerem je opisal svojo in svojih tovarišev rešitev iz vlake na poti v internacijo, in ga zasnoval kot uvod daljši prozi, s katero je hotel pokazati razvoj takega rešenja, iz trganega iz čisto osebnega življenja, v zavestnega in polnega borca za svobodo. Dokončal je štiri poglavja in se poleg tega ukvarjal s pesnimi in oderskimi skeči, kakor je tudi Bor v tem času napisal svoje najlepše pesmi po prvi zbirki: "Požigalčava suknja", "Na Kamenjaku" in zamislil ter zapisal prvo inačico svoje kratke drame "Tožka ura" ali s prvotnim imenom "Sinov strel".

Ti Jarčevi in naši lepi časi so trajali kakor tri tedne. Pogovori, delo, petje, snovan je. Toda že so nas jelo opozarjati prihajajoče vesti, blizajoče se grmenje topov in letalskih napadov, daljni nočni požari na vseh krajih, da se bliža huda ura. Prišla je. Preživeli smo skupaj še en nočni marec. Italijenski napad na zasadé, umik in zbiranje na skalnem vrhu, ki smo mu dali ime Masadek po gori iz znanega Warflovega romana. Nastala je potreba razdeliti se v manjše skupine. Jarč in Bor sta bila ločena od nas. V težkem in resno svečenem razpoloženju smo si poslednjič segli v roke z vso zavestjo mož o tem, kaj nas mora doleteti. Zmračilo se je in razšli smo se. V mraku sem Jarca videl zadnjič. Nekaj dni kasneje je po dolgem tavanju v ogromnem italijanskem obroču, ki je štel kakih 20.000 tisoč mož in v katerem se je vsaka skupina pretikala po svoje. Jarč po poročilu nekega tovariša v nočni temi, v kateri je bil tako neobgljen, padel 17. avgusta v zasedo in bil zadet.

Bil je prva žrtev med vidnimi slovenskimi književniki. Misel, da je intimno in globoko dočutil veličino slovenskega osvobodilnega boja in ji že skušal posvetiti vse svoje lepe sposobnosti, je njegovim prijateljem blažila bolečino njegove izgube. Danes, po dveh letih nam je njegov spomin v dolgi vrsti padlih kulturnih delavcev še prav tako - ljub in svetel kot prvi dan, le še bližji je našim srcem in lepši je, ker ga povečuje užigajoča se zarja zmage, za katero je ta otroški in tihi sanjač dal svojo kri in življenje.

Josip Vidmar

I Z N A Š E G A T I S K A

ZAVEZNIŠKE BOMBE NA NEMCIJO je poljudno pisana brošura o angloških in ameriških letalcih, o bombardiranju Nemčije, o pomenu velenepadov na Hitlerjev rajh in o koncu, ki mora nujno slediti udarcem, ki padajo po Hitlerju od vseh strani. Brošura je dobro ljudsko čtivo. Tej brošuri se pridružuje enako dobro pisana brošura SOVJETSKA ZVEZA V BORBI

IN DELU, ki podaja slike izžaleđa in fronte sovjetskih narodov. Obe knjižici sta napisani živahno in s čutom za lepo pripovedovanje. Ponekod motijo jezik zlasti številne tiškovne napake. S tema dvema knjižicama smo poleg stvarnega političnega slovstva dobili tudi poljubno, polpripovedno pisano berilo.

BACA je deloma strateško stvarno, deloma reportažno podana slika bojev XXXI. divizije na železniški progi Sv. Lucija - Podbrdo v dolini Bače. Odlikuje jo zgoščena stvarnost. Brošura bo mogla vplivati zlasti na primorske ljudi, čeprav zasluži več. Napisalo jo je več piscev.

LADISLAV KLAUTA: OBTOŽUJEMO! Po opisih dveh naših internirank so v reportažnih odlomkih podane grozote nemškega intercijskega taborišča Auschwitz v Gor. Šleziji. Brošura je pisana le po pripovedovanju drugih in ne po lastnih doživetju. Podbni spisi, ki bodo na stali pozneje na podlagi obširnega sodnega gradiva in številnih doživljajev naših internirancev bodo celotnejši, osebnejši in grozotnejši. A tudi ti odlomki sami so že priča in obtožba nemških strahot, ki so se zlele tudi nad slovenski narod.

NAPAD NA BELO KRAJINO (ciklostil) podaja opis zadnjega vdora nemških tolp do Metlike. Dobro bi bilo, da bi imela več opisov stvarnih razbojništev in še več dokumentarnega gradiva, čeprav ga ima že sedaj precej. Kot pred časom brošura Matije Barjanskega o delu okupatorja in OF na Barju ali Jožeta Zemljana Delo domobrancev za srečno bodočnost - Šentjernejčanov je tudi ta brošura vzgled, kako naj posamezni slovenski predeli zapisujejo svoj delež v osvobodilno borbo in pri ustvarjanju slovenske svobode.

6.000 PRIMORCEV MANIFESTIRA ZA SVOBODO SVETLE ZEMLJE ZA TITOVO JUGOSLAVIJO

Primorska ne more zadržati velikega navdušenja nad prihajajočo svobodo. Kjerkoli se ponudi prilika, se to navdušenje javno pokaže. Na partizanskih mitingih, na javnih prireditvah se zbirajo ljudje ter do opojnosti dajejo izraza svojemu navdušenju. Kdo bi si mogel opisati vsa tiha, a globoka hrepenenja ljudi, ki so tlela desetletja, da bi začeli veli svobodno združeni z ostalimi Slovenci v skupni domovini Jugoslaviji.

Tako je bilo tudi ob priliki manifestacijskega zborovanja, ki se je vršilo v Vipavski dolini dne 30. julija. Prav od Tržiča ob Soči; iz Sovodnj ob izlivu Vipave, iz Gorice, Renč, Mirne, Solkana, iz tržaške obale, od Devina in Nabrežine, iz Trsta in okolice ter z vsega Krasa in prav tam od Nanosa so prihajali ljudje v sprevodih in v velikih skupinah na prostor, ki je bil določen za zborovanje. Kljub vsem oviram in nevarnostim in za sedam, ki jih postavlja okupator, so se ljudje prebijali po gozdnih poteh in stezah, so mo da bi dospeli na to veliko zborovanje, ker so hoteli izpričati neomajno zvestobo Osvobodilni Fronti. Na daleč od zbornega mesta je na Krasu še tik pred poldnevom trajala borba, ki jo je preprečila skupini 1500 ljudi prehod v Vipavsko dolino, vendar pa so tudi skupine, ki so skupno štele prav toliko prodrle preko stranske poti na zborovanje. Na se je udeležilo tega pokrajinskega zborovanja okoli 6.000 ljudi? Nosili so neštete slovenskih, jugoslovanskih in zavezniških zastav, neštete napisnih tablic, na katerih so se blesteli navdušujoči napisi Narodno Osvobodilni Vojski, maršalu Titu, voditeljem Osvobodilne Fronte, zavezniškim voditeljem in njihovim armadam ter velikim zavezniškim vojskavam, hkratu pa tudi napisi, ki so obsojali sovražnika in narodne izdajalce. Dekleta iz posameznih vasi so bila v skupinah oblečena v oblečila slovenskih narodnih barv in okrašena z rdečo zvezdo na prsih - v novo slovensko narodno nošo. Med prihajanjem na zborovanje so množice prepevale slovenske narodne in partizanske pesmi. Navdušenje je bilo od trenutka do trenutka.

Ko so predstavniki Osvobodilne Fronte, Narodno Osvobodilne Vojske skupaj z zastopniki anglo-amenskega in sovjetskega odposlanstva zasedli okrašen govorniški oder, so preko zborovališča razlil plaz navdušenja, ki se nikakor ni hotel ustaviti. Zborovanje je pozdravil podpredsednik Pokrajinskega odbora za Slovensko Primorje dr. Joža Vilfan, ki je izjavil: "Temu našemu zborovanju vse Primorske daje posebno obeležje navzočnost-

zavezniških odposlanstev. To je zavezniško priznanje naše borbe, to je priznanje melemu slovenskemu narodu za skupno življenje z zavezniki v bodočnosti." Nadalje je govoril o sporazumu kot veliki zmagi narodno osvobodilnega gibanja. "Danes tudi jugoslovanska vlada v Londonu priznava, da je oborožena borba jugoslovanskih narodov edino pravilna, ter poziva vse tiste, ki se še niso odločili, da storijo v NOV. Sporazum pomeni enotnost vseh sil proti okupatorju pod poveljstvom maršala Tita. Poleg tega pa Šubašičeva vlada, priznava tudi vse demokratične pridobitve naše borbe. S tem dobivajo mednarodno priznanje tudi naši narodno osvobodilni odbori in domobranci se ne morejo več ingovarjati na tako tajno zavezništvo z Anglijo. Preostaja jim še takojšna opredelitev in vstop v borbo proti okupatorju ali pa z njim pred sodišče. V najusodnejših trenutkih so naši voditelji z maršalom Titom na čelu vodili naš narod od zmage do zmage in danes z mirnim srcem gledamo na združeno Slovenijo v federativni in demokratični Jugoslaviji. Če so nam priznane vse pravice, potem nam je priznana tudi priključitev Primorja k Jugoslaviji."

Po govoru tovariša Vilfana se je dvignil vihar in dolgotrajen plaz vzklikov navdušenja. Za njim je stopil na govorniški oder zastopnik anglo-ameriškega odposlanstva major Voud, ki je izjavil: "Moji tukajšnji posli so v zvezi z NOV. To je pogumna in junaška armada, v veliki meri oborožena z orožjem, ki ga je zaplenila v boju z brezposrničnim sovražnikom, armada, prepojena z brezprimernim duhom junaštva in tovarišstva, prav tako junaško pa je njeno ljudstvo, čigar boj bo zapisen v zgodovini kot eno velikih poglavij ljudskega boja za svobodo in proti zatiranju. Pred nekaj tedni sem z velikim veseljem zvedel, da pride gospod podpolkovnik Ribačenkovi na oze lje IX. korpusa ter smo jaz in ostali člani anglo-ameriškega odposlanstva željno pričakovali njegovega prihoda. Mislim, da je srečanje Rusov in Britancev na bojiščih se slovenski zemlji zgodovinski dogodek. Sodelovanje Rusije, Amerike in Anglije v tej vojni je tako veliko, da ga svet v celoti še ne pozna in jo samo predhodnik sodelovanja, ki bo sledilo po tej vojni."

Tudi po tem govoru se je ljudstvo z navdušenim vzklikom napadnim zaveznikom zahvalilo zastopniku Rdeče Armade gospodu podpolkovniku Ribačenkovi. V Primorcih se je vzbudila stara ljubezen do velikega ruskega naroda. Gospod podpolkovnik je med drugimi dejal: "Sovjetska Zveza z veliko ljubeznijo spremlja vašo borbo proti fašizmu. Tovariši Primorci. Vse žrtve, ki jih prinašate vi, kakor vsi ostali Jugoslovani, in vsi zavezniški, vam bodo prinesle svobodo. Dvajset let ste živeli pod fašističnim jarmom, še popreje pa pod nazadnjaško Avstrijo. Sedaj ste si izvojevali svobodo in boste lahko tudi gradili svobodno življenje. Naj živi Primorska! Naj živi svobodna Jugoslavija! Naj živi organizator in junaški voditelj vseh partizanov maršal Tito!"

Vzkliki, pozdravi, vse kar je z velikansko silo planilo iz 6.000 prsi je pokazalo na stopniku Rdeče Armade, tako tesno so bile navezane ves čas suženjske preteklosti in krvave borbe v sedanjosti vse nade in krepnenja primorskega ljudstva na dejanje junaške Rdeče Armade.

Kot zastopnik SNOS-a je govoril tov. Miha Marinko: "To veličastno zborovanje ob prisotnosti zavezniških odposlanstev izraža voljo, da hoče Primorje biti vključeno v Jugoslavijo in noče biti ogoljufano, kakor leta 1918." Tov. Marinko je opozoril, da moramo še vedno biti čuječi in odločni. Obrati moramo vse sile za obrambo pred izdajalci, ki bi nam hoteli odrekati pravico, da se Primorci vključijo v Titovo Jugoslavijo. Treba je da svojemu navdušenju dodamo še dela, organizacije in zupanje v predstavništvo, ki nas je skozi triletne borbe vodilo preko vseh težav in nas bo vodilo tudi v bodočnosti do našega smotra - svobodne domovine Jugoslavije.

Po tem rasnem opozorilu prekaljenega borca, ki so mu zborovalci pritrdjevali z aplavzom, so spregovorili še komisar IX. korpusa tov. Janez Hribar, predstavnik KPS tov. Lidiša Šentjardčeva, predstavnik krščanskih socialistov tov. Janez Stanovnik, ter zastopniki SPZZ in ZSL.

Po zborovanju je nastopila igralna skupina IX. korpusa, ob sončnem zatonu pa so se ljudje začeli razhajati. Velikanske množice večtisočglavnega ljudstva so se z velikim

zadovoljstva vrnile na svoje domove prav tja do Jadranskega morja in čez hribovje sinje Soče.

Tečaj za propagandiste

Ta mesec se vrši tečaj za propagandiste, ki bo trajal nekeko tri tedne. Prireja ga Odsek za informacije in propagando, ki je čutil potrebo, da poglobi delo propagandistov na terenu in v vojski in jih opozori na premnoge nove načine in prijeme, ki nam jih nudi razvijajoče se naše politično in vojaško življenje doma in po svetu. Predavanja so posvečena prav vsem panogam naše propagande od stencasov in plakatov do dopisništva in ljudskih zborovanj. Tečaj šteje nekaj nad dvajset tečajnikov, nekaj iz vojske, nekaj s terena, tako osvobojenega kot polosvobojnega.

Tečajniki so napisali za vajo nekaj spisov, izmed katerih tu nekatere prinašamo.

Organizacija propagande v našem rajonu. Pred enim mesecem smo pri nas ustanovili propagandni odsek, obstoječ iz treh članov, toda zaradi odsodnosti dveh sem ostal sam. Ker prej naša literatura ni prihajala redno v vasi, včasih na osem dni enkrat, sem takoj odšel na delo in postavil v sporazumom s krajevnim NOO določene točke, po katerih so naši kurirji nosili pošto. Od tam pa so jo hodili iskat redno vsak dan pionirji. Ker so nekatere vasi od teh točk oddaljene 6 km, gre ta pošta skozi dva NOO odbora in tako dospe do vasi. Vkljub razsežnosti našega rajona dobijo vse vasi literaturo, ki prihaja k nam ob petih ali šestih popoldne, že drugi dan dopoldne. Takih točk sem postavil pet. Tudi stencase ni bilo skoro v nobeni vasi, sedaj pa jih je že precej. Ko bo malo odnehalo delo na polju, bo to še bolj oživelo.

Zvonko Mihelčič, Vinica

Zadnja akcija Istrskega odreda. V zasedi ob glavni cesti nedaleč od Kopra je bil v zasedi tov. Vene z eno desetino. Pred njimi je samo nekaj minut strnjen valovito morje in jih privabljal k sebi, da se ohladijo od velike vročine. Vse naokrog so bila lepa zele na polja in obširni vinogradi. Mnogi se nikoli niso videli morja, kaj šele, da bi se v njem kopali. Vene je veselo pripovedoval, kako je bil srečen, ko se je pred nekaj dnevi prvič približal tej veliki vodi - našemu morju. Ni vedel, kaj bi naredil. Za kopanje ni bilo časa, zato je samo glavo pomočil v morje, da je vsaj malo občutil ta slovenski Jadran. Zopet drugi je pomočil prst, tretji in nadaljni so vsak na svoj način dali duška navdušenju, da so prvič prišli do morja.

Nenadoma priteče tov. iz izvidnice in javi, da prihaja avtomobil. Mitraljezec s pomočnikom se pripravi in stopi kar na sredo ceste. Pred njim je bil ovinek. Čim se bo avto prikazal bo uzgal po njem. Ostali pa so se porazdelili na vsako stran ceste po nekaj.

Ropot se sliši vedno bliže. Še trenutek in izza ovinka se pripelje - ne avto ampak avtoblinda. Mitraljezec takoj odskoči v jarek in užge. Votlo so udarile kroglice in se odbijale od avtovega oklepa. Soveča mu niso prizadejale nobene škode. Istočasno se je blinda ustavila. Še je sovražnik dvignil pokrov na gornji strani hoteč streljati s strojnico. Tečaj pa se oglase naše brzostrelke in vojak, ranjen ali mrtev, omahne v blinde, ki nato po bliskovito švigne proti Kopru. Še predeh so se naši oddahnili je po cesti pri vozil luksuzni avto. Strojnice in brzostrelke so v trenutku užgale po njem. Vozilo je takoj napravilo oster ovinek in se zvrnilo v jarek. V njem so bili trije nemški oficirji, od katerih sta bila dva takoj mrtva, tretji pa težko ranjen in je čez nekaj minut umrl. Pobrali smo jim smokrese in ostalo opremo ter avto zažgali. Nato smo se umaknili, ker smo vedeli, da bo sicer navalila na nas prevelika sila, nas pa je bilo samo paščica.

Drugi dan so nam prinesli iz Kopra vesti, da je bil v mostu zaradi našega napada cel alarm. Vsi prestrašeni so tekali fašisti in Švabi po mestu in govorili, da stoji pred Koprom 200 partizanov in da hočejo mesto vsak čas napasti. Tako so naše partizanske izle prestrasile fašiste tudi v Slovenski Istri, tam, kjer se odpira pred našimi očmi široka plan Jadrana, nad katerim bodo kmalu na naših ladjah zavihrale slovenske zastave s peterokrsko zvezdo.

V tekmovanju ka zmagi

Prihajajo prvi rezultati prvega dela tekmovanja iz posameznih okrožij. Vsi ti rezultati kažejo, da so tako naši aktivisti kot naše ljudstvo svoje napore pri delu kulturne koli vrste potrojili. Ker se je zdalo včeraj nemogoče se je pokazalo sedaj izpolnjivo. Iz nič in golimi rokami ustvarja naše zaledje in se tako uvršča z našimi junaškimi borci v eno samo fronto z enim namenom: V s e z a z m a g o!

Vas - junek. Poznate Babno polje? Na Notranjskem je, tam, kjer slovenska zemlja preko Prezida prehaja v mogočne gozdove Gorskega Kotorja in divjo dolino Čabranke. Poleti 1942 so fašistične zveri v Babnem polju popolnoma podivjale. Vsi moški so bili pobiti, vas požgana. Danes srečuješ črno oblečene vdove in otroke brez očetov. Toda Babno polje ni klonilo. Na pogoriščih so zrastle zasilne barake. Srca so ojeklenela. Ni sile na svetu, ki bi premaknila te žene in otroke za ped od dela za osvoboditev. Tudi v tekmovanju je odneslo Babno polje v notranjskem okrožju prvo mesto kot najbolj aktivna vas pri političnem in gospodarskem polju.

Tudi pionirji. Pionirji okraja Ribnica so izvršili tri drzne sabotažne akcije. Nek pionir je odnesel domobranci zapirac od puške, da bi bila neuporabna. Več pionirjev je demontiralo motorno kolo, da ga domobranci niso mogli uporabiti? Isto so napravili z avtomobilom, ki so ga v garaži uničili.

NOV in ljudstvo sta eno. Izključno za našo NOV, je bilo v Beli Krajini obdelanih 40. njiv, v okraju Banja Loka v ribniškem okrožju pa 70 njiv. S tem je bil visoko prekoračen tekmovalni načrt. Prvenstvo v banjeločkem okraju je odnesla Muha vas z 21 njivami. Tova rišica HROVATIN MILKA iz Čepelj v okraju Vinica - Stari trg ob Kolpi je sama obdelala - in dala seme za srednje veliko njivo za našo vojsko.

Tudi kultura je naše orožje. Okraj Cerkljica na Notranjskem je svoj kulturni načrt popolnoma izpolnil. Organiziral je pevski zbor. Mitingi, ki se vršijo tako rekoč na boj - nem polju, so uspeli.

V Beli Krajini je 20 igralskih družin. Kulturna družina v Gradcu je v dobi tekmovanja nastopila 12 krat. Ustanovljenih je 12 pevskih zborov z dirigenti, ostalih 10 zborov pa se vadijo sami. Ustanovljenih je v tem času 8 knjižnic in 10 čitalnic. Najlepši čitalnici sta v Metliki in v Pribincih.

V Fari okraj Banja Loka, se je izvršila dograditev dvorane in odra, kjer se je vršila 9. julija tekmovalna kulturna prireditev, na kateri so nastopile tri igralske skupine ter dva združena pevski zbora. Ocenovalna komisija je prisodila prvo mesto igralski skupini Muha vas.

V okraju Loški potok je bilo organiziranih 12 večjih čitalnic, ki jih ljudje zelo obiskujejo. Pod vodstvom tovarišice Zdenke Šlenkove je ustanovljen dekliški pevski zbor, ki se je proslavil s svojim nastopom 2. julija.

ČEZ KOROŠKO DRAVO

Skupina najboljših fantov gre v poč. S planin se spušča v dolino; od koder izbirajo steze in pote, ki peljejo k Dravi. Široka Drava je glavna ovira med spodnjim in severnim delom Koroške. Kakorkoli so Nemci zaslutili, da se naši fantje približujejo tej reki, so jo vedno zastražili s patrolami in jo podnovi pregledovali z letali in motornimi čolni. Vzdolž struge so bili vsi čolni pobrani in vsi mostovi močno zastraženi. Dobro vedo Nemci, kako nevarni postajajo za nje kraji, kamor stopa partizanska noga. Danes ni so mogli zavreti pohoda hrabre skupine pod vodstvom komandirja Boja in komisarja Poldeča. Tako so se prestrašili drznosti slovenskih partizanov, da so na mostu kar onemeli. Ko so partizani korekali čezen. Za združeno voljo teh ljudi ne more biti zapreke. Čez nekaj dni so ljudje s smejočimi se očmi šepetali: "Veliko partizanov je šlo čez. Na mostu so zavpili in vsi Nemci so zbežali. Tako se je zelenecem mudilo, da je eden puško pozabil, drugi pa v vodo padel..."

Sproščeno so stopali naši fantje, ko so imeli Dravo za hrbtom. Povsod vidijo, kako -

Nemci ozemlje, ki stopajo po njem, smatrajo za svoje popolnoma varno zaledje. Tu je malo postojank in še v tistih le po 1 ali 2 žandarja. A sedaj so tudi za nje minuli časi sladkega brezdelja, ker morejo voditi "Landwacho". Ta junaška bratovščina starih soldatov je že nekajkrat spravila naše fante v smeh. Nekoč je šel nas kurir po dnevi mimo vasi in streljal na gestapovca, ki ga je hotel legitimirati. Ob strelih je zapel na vasi rog in zbrali so se z vseh strani stari možakarji z zarjavelimi francoskimi, avstrijskimi, italijanskimi in lovskimi puškami. Nato so šli počasi v hrib, kot da bi šli na jago.

Da bi se Nemcem naši fantje predstavili so se odpravili nad žandarja v Dječah. To je najvišja slovenska vas na Svinjski planini, najsevernejša vas na slovenskem Koroškem na naši narodni meji. Mimogrede so s par strelji zavzeli opazovalni stolp nemške letalske obrambe in ga zažgali z vsemi instrumenti vred. Sicer se je najsevernejšim slovenskim partizanom za malo zdelo, da so šli samo na enega žandarja. Zato so počakali, da je prišla v Djaške skupina nemških policijstov. Napredli so vse skupaj, jih razorožili in slakli.

Od tega časa veje severno od Drave nov veter. Nemške patrle so opustile mnoga prehajališča in oblasti marsikaj odredile iz strahu pred partizani. Ljudje vse to tekoč opazijo in z občudovanjem sprejemajo naše. Pravijo jim "borci za svobodo" in vsaka hiša jih radovedno pričakuje. Saj koliko novega in zanimivega pa vedo ti postavni fantje! Ljudje se jih ne naveličajo poslušati. Srečni jim partizani pripovedujejo o novi, demokratični Jugoslaviji, o skupni borbi proti fašizmu, ki je tudi njim prizadejal toliko hudega, o Titu... Da, da o Titu so pa že nekaj slišali, da so ga baje Nemci ujeli... Ne, njega ni mogoče ujeti. Za njim stoje vsi narodi Jugoslavije. Tito nas je popeljal iz ponižujočega trpljenja in nas vodi v težkih bojah, ko preganjamo fašiste z naše lepe zemlje, z katero so padali naši najboljši ljudje.

Ljudje so se vneli za to lepo pesem, ki se razlega sedaj tudi z vrhov severne Koroške. Oživela so naselja in samotne kmetije, pred katerimi se blišči lepa Dravska dolina in za katerimi stoje sive planine. Ljudje delajo sedaj z večjim veseljem, saj vedo, da je za bodočnost vredno živeti. Mar ne boš verjel tem fantom! Saj potrjujejo svoje besede s puško v roki, s trpljenjem in krvjo. Saj se niso umaknili hajkam, ki so sledile takoj, ko so se pojavili v tem delu Koroške, niti povečanim postojankam.

Polne upanja sanjajo dekleta v noč. Le stari oče na počki premišljujoč pravi "Samo, da se ne bi povrnilo leto 1918...!"

Ne oče! Danes smo mi tukaj! Naša skupna borba z zvezniki, naša pest, naša oborožena vojska nam je porok, da to pot ne bomo prodani.

Božidar Gorjan
Nam. pol. koroških ocerodov.

DOMOBRANCI V ZECALU

"Al zmisli ran, ki jih Valjahun meči
so storili in pšic njegovih strele,
kaj videli krvi smo v Kranji teči,
kristjanov tvojih vse pravdani dolo,
in mi povej, al ni Črt najbolj jezni
njih Bog, ki kličeš ga Boga ljubezni?"

"Valjahun ravna po svoji slopi glavi,
po božji volji ne", duhovni pravi.
Fr. Prešeren: Krst pri Savici".

Dne 14. novembra 1943, nekaj več kot tri tedne potem, ko so Novo mesto začele nemške topile, je sredi porušenih novomeških hiš in svežih grobov, pričujočih o velikih slabosti Nemcev za napred slovenski začelo za "narod in vero" boreče se domobranstvo izdajati listič "Naprej zastava slave", ki je s četrto številko z dne 17. XI. 1943. dobila novo ime "Za blagor očetnjave". Urednik je bil do 27. dec. 1943. salovljanski duhovnik dr. Mr. Blatnik.

predobro znan po svojih "obiskih" tudi našim izgnancem v Srbiji. List ilustrira slikar in profesor novomeške gimnazije Rajko Šubič.

Listič ne bi zaslužil nobene pozornosti, če bi v njem domobranstvo samo ne našli kalo - svoje lastne podobe.

Naj ti novi "križarji" in "slovenski vitezi" same govore. Za danes le čvoje izpisko št. 49. z dne 26. jan. 1944. stran 1.:

Prav seboj imam uradni spis, v katerem stojijo tudi te cvetke: "... Domobranci so bili močno pijani? Kamorkoli so šli in kjerkoli so šli mimo hiš, povsod so se ustavljali in zahtevali pijačo. Ljudje že vedo, da radi pijejo, in če pridejo do hiš, jih že ženske čakajo z vinom in žganjem, da jim tako vsaj drugo puste... Ker nekateri delajo take škandale, bod vsi domobranci prišli od dobro ime... Večkrat se zgodi, da domobranci postrelijo kokši ali pokrađajo živež. Posebej smo se zanimali, ali je pisec tega do pisa verodostojen, in smo dobili od domobrancev samih odgovor, da je "znan kot pošten - in čeder ter da je njegovo izjavo vzeti za resno in čobrohotno".

Prav včeraj je neki dovtelnajsetni domobranec priigral na kartah 1600 lir. Da ne bo kdo mislil, da smo se v številki zmotili, jo navajamo se z besedami: tisočšesto lir. To so pravi, da je drug domobranec toliko pri igri izgubil. Njegovi starši so doma morda v stiski in bi jim ta donar krvavo prav prišel, a fant ga rajše zaigra.

Št. 21. z dne 12. decembra 1943. str. 2. v članku Naš značaj:

Poslušal sem fenta, navdušenega borca proti komunizmu. Prerekal se je s simpatizerjem partizanov in priznati moram, da ga je kar dobro pobijal. Na vprašanje pa, zakaj se ven dar boriš, me je nekako čudno pogledal in odgovoril: "Mi se borimo za vero - Madona - in za narod, - da veš, K... (beseda je v švabobranskem lističu ispisana) prekloti.

Na prvi strani šito številke pa je poročilo o marijanski akademiji 8. dec. v Sokol - skem domu, ob katere zaključku so vsi domobranci polni:

Šli bomo srečno v nove boje
za prenovitev sveta,
vitozi tvoji, o Marija,
bomo rešili ga zla.

Da, da, vitozi in rešitelji!

In kdo je vodja to pijane, roparske, kvartopirske in kvantaške drhali? Kaplan Karol-Wolbang.

V letu 1941. je pogumno pobegnil iz Gorenjske in prepustil svoje ovčice hitlerjevskim vokovom, da se jim je leta 1943. kot šmihelski kaplan in gimnazijski katehet udingal, - pridružil kelihi revolver in postal adjutant dike domobranstva, gospoda Vuka Rupnika, svoječasnega komandanta novomeške domobranske skupine. VALJHUN je njegovo "viteško" ime, Valjhun, prekleto ime izdejalca, ki se je ob prvi zori slovenske zgodovine pred več kot tisoč leti zvezal z Nemci in z ognjem in mečem v Kristusovem imenu moril svoje slovenske brate. Vzor, vreden svojega poznega potomca, kaplane Karla Wolbanga in njegovih "vitezov"!

HITLER HOČE MOBILIZIRATI TUDI PRI NAS.

RSJ. 11. avgusta. Himmler poizkuša razširiti svojo takozvano totalno mobilizacijo tudi na naše ozemlje. V iskanju je prišel tudi do Črne gore. To dokazuje objava v izdejal - skem četniškem časopisju, kjer iščejo Nemci moške in ženske delovne sile, brez ozira na stroko in izobrazbo. Toda črnogorsko ljudstvo bo skrbelo, da ne bodo odnesli Nemci iz Črne gore razen izgub mládcer.

